

ZAMONAVIY SHAROITDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR TAFAKKURINI O'STIRISH

Ushbu maqolada zamonaviy sharoitda maktabgacha yoshdagi bolalar tafakkurini o'stirish to'g'risida so'z yuritiladi. Maqola talabga ko'ra annotatsiya, kalit so'zlar, kirish, asosiy qism, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yhatidan iborat.

Kalit so'zlar: zamonaviy yondashuv, maktabgacha ta'lim yoshi, tafakkur, tizimlashtirish, fikr

В данной статье речь пойдет о развитии мышления дошкольников в современных условиях. Статья состоит из аннотации, ключевых слов, введения, основной части, резюме и списка использованной литературы по запросу.

Ключевые слова: современный подход, дошкольный возраст, мышление, систематизация, мышление

Kichkina odamning atrofdagi faoliyatni qanday qabul qilishini tushunish uchun bolaning tashqi dunyodan olingan ma'lumotlarni qanday tushunishi va tizimlashtirishi haqida tasavvurga ega bo'lish kerak.

Shu sababli, maktabgacha yoshdagi bolalarda fikrlash jarayonlarining rivojlanish naqshlarini tushunish ota-onalar va kichik bola o'rtasidagi muloqotni yanada samarali va yoqimli qiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning fikrlash: bosqichlari va xususiyatlari:

Vizual samarali fikrlash

Hayotining dastlabki davrida, ikki yarim yoshida, bola qo'li bilan "o'ylaydi" – uni o'rab turgan narsalar qismlarga bo'linadi, ularga ergashadi, ba'zan sindiradi, shuning uchun o'ziga qulay shaklda ergashishga va o'z g'oyasini shakllantirishga harakat qiladi. Shunga asoslanib aytish mumkinki, bolaning tafakkuri uning faol harakatlari bilan to'liq shartlanadi, uni atrofdagi narsalarni tadqiq qilishga va o'zgartirishga yo'naltiradi.

Kuzatuvchi-samarali fikrlashni rivojlantirish yo'llari

Vizual - samarali fikrlashni rivojlantirish yo'llari

Ushbu bosqichda ota-onalarning asosiy vazifasi kichik tadqiqotchining o'z yo'llari bilan hamma narsani sinab ko'rish istagiga to'sqinlik qilmaslikdir. Garchi, shubhasiz, o'z harakatlarida bola biror narsani buzishi, sindirishi, zarar yetkazishi va hatto o'zini jarohatlashi mumkin. Shuning uchun, xavfsizlik choralarini unutmagan, uning o'rganish istagini rag'batlantirish muhimdir.

Ushbu turdagi fikrlash o'yinchoqlar yordamida yaxshi o'rganiladi, ularning elementlari qandaydir tarzda bolaning harakatlarining natijasini aks ettiradi - saralash moslamalari, amaliy mashg'ulotlar uchun to'plamlar, turli materiallardan iborat sinflar - qum, don, suv, qor kabi amaliy obyektlar orqali yanada bola tafakkuri rivojlanishiga yangicha yondashuv beradi va bu yondashuv amaliy jarayonlar orqali kechadi. Yuqoridagi obyektlar ishtirokida turli xildagi o'yinlar ham shakllantirish mumkin.

O'yin davomida ota-ona va tarbiyalanuvchilardan talab etiladigan narsa: bola bilan aniq aloqani shakllantirishga harakat qilishdir - "har bir harakat boshqabir ongli harakat natijasi" ekanligini bola teran anglab yetishiga yo`l-yo`riq ko`rsatadi, bu kelajakdagi mantiq va matematika darslari uchun ham foydali bo'ladi.

Tafakkurning vizual-majoziy turi

Keyingi bosqichda, uch-to'rt yoshdan birinchi sinfgacha bolada fikrlashning vizual-majoziy turi faol shakllanadi. Bu oldingi vizual samarali usulni mutlaqo yo`qqa chqaradi degani emas. Aksincha, atrofdagi narsalarni o'z "qo'llarini" faol idrok etish orqali o'zlashtirishning allaqachon mavjud bo'lgan ko'nikmalariga qo'shimcha ravishda, bola tasvirlar tizimidan foydalangan holda o'ylashni boshlaydi. Bunday fikrlash, ayniqsa, bolaning rasm chizish qobiliyatining paydo bo'lishida aniq namoyon bo'ladi.

Og'zaki - mantiqiy fikrlash

5-7 yoshda maktabgacha yoshdagi bolalarda quyidagi fikrlash turi - og'zaki-mantiqiy tafakkur qilish faol rivojlana boshlaydi. Faqat faktlarni bevosita qilish emas, balki ularni og'zaki shaklda batafsil tahlil qilish qobiliyati ham aynan shu yosh davriga kelib yaxshi rivojlanib boradi. Misol uchun, agar uch yoki to'rt yoshli boladan: "Mushuk nima?" deb so'ralsa, u: "Mushuk momiq, u hovlida biz bilan yashaydi", deb javob bera oladi. Besh-olti yoshli bola, ehtimol, bu savolga shunday javob beradi: "Mushuk sichqonchani tutadigan va sutni yaxshi ko'radigan hayvondir". Bunday javob bolaning vizual tahlil qilish qobiliyatini ko'rsatadi va bu maktabgacha yoshdagi bolalarda fikrlashni rivojlantirish uchun o'ziga xos "dvigatel" bo'lgan eng muhim aqliy operatsiyalardan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, mantiqiy o'yinlar va turli zamonaviy yondashuvlar turli xildagi yosh guruhlarda turli yo'nalishlarda fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi oladi, bu uni katta maktabgacha yoshda rivojlantirishni yanada osonlashtiradi. Bu bosqichdagi har bir rivojlanish katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalarda turli xil fikrlashni rivojlantirishni davom ettiraman. Bu esa mantiqiy o'yinlar orqali bolalarda ularning atrifida, tabiatda mavjud narsalarga hissiy jihatdan samarali bo'ladigan va kognitiv qiziqishning oshishi, hamda gumanistik va estetik tajribalar yaratishga amaliy tayyorlik ko'rinishida ifodalangan atrofdagi dunyoga munosabatni shakllantirishda o'z aksini topadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. О.У. Ҳасанбоева, М.Х. Тожиева, Ш. К. Тошпўлатова. Мактабгача таълим педагогикаси. – Тошкент, "Илм Зиё" 2011 йил.
2. Абдусаматова, Н. Ж. (2016). Дидактические основы духовно-нравственного воспитания детей дошкольного возраста на базе интегрированного обучения. NovaInfo.Ru, 4(44),299-302.
3. Abdusamatova, N. J. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab talimiga tayyorlashda multimedia texnologiyalaridan foydalanish. Студенческий вестник, (14-6), 59-60.